

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVII., číslo 4

23. 2. 2020 / neprodejné

Z OBSAHU	Světcí, spisovatelé a premiéři: Dramatický příběh japonského katolicismu	04
	Bůh a zlo	06
	Kultura „otevřenosti“ plodí temné obavy a neustálé pohoršení	14

Kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Karla Velikého. Foto: Člověk a víra

Síla Karla Velikého

V letošním roce oslaví kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Karla Velikého 670 výročí posvěcení základního kamene. Ten podle dochovaných pramenů položil sám zakladatel chrámu Karel IV., který chrám zasvětil Otci Evropy, prvnímu císaři Svaté říše římské Karlu Velikému. Karel IV., který Karla Velikého považoval za svého předka, jej ctil a viděl v něm vzor křesťanského panovníka, rozmnožitele říše a ochránce křesťanské pravé víry a svaté církve.

Hospodin vyvolil Karla Velikého, aby vykonal těžký úkol. Aby ustavil a vládl nové Evropě, ve které nyní žijeme i my. A on tento úkol vykonal, jak nejlépe mohl, prostředky a způsoby, které mu umožni-

la jeho doba. Někteří o něm tvrdí, že byl krutý a žíznil po moci. Jiní ho velebí pro jeho moudrost a víru v Boha. Byl dokonce svatořečen. I to je však, stejně jako snad vše v jeho životě, kontroverzní a plné napětí. Jisté však je, že jako první císař středověkého západního světa Karel Veliký ovlivnil celé toto historické období. Nejprve s mečem v ruce dobyl obrovskou říši a pak ji navíc dokázal i kulturně povznést. A to vše s pohledem upřeným na Krista.

Pro nás je jeho život a dílo poučením. Chceme-li úspěšně budovat, musíme budovat ne na síle a strachu, ale na lásce k Bohu a bližnímu, jak nám přikázal Pán Ježíš. Ať už se jedná o partnerský vztah, rodinu či národ. Silou a strachem mo-

hou jít věci jen chvíli. Kdo nenesí Kristovu lásku, nemůže uspět. Strach je ten písek, na kterém se snaží bloud postavit svůj hrad. Může vytvořit velkou říši, ale ta se rozpadne. Protože bič spojí národy proti tomu, kdo ho má v ruce. A nemusí to nutně být bič fyzický, hůl, meč či puška, může to být klidně i bič ekonomické závislosti, politické korektnosti či dalších nástrojů zla dnešní doby.

Pán Ježíš jasně řekl a ukázal, že jen víra v Boha a láska k člověku jsou základy, na kterých se dá stavět a s kterými se dá žít dobrý život.

*mjr. ThDr. Jiří Ignác Laňka, Ph.D., SchLJ.
jáhen v kostele sv. Karla Velikého*

Zpráva: 260 milionů křesťanů po celém světě čelí pronásledování

Celosvětové pronásledování křesťanů je rostoucí problém, říká nová zpráva agentury, která dokumentuje zneužívání křesťanů po celém světě.

Zpráva uvádí, že po celém světě čelí pronásledování 260 milionů křesťanů. To představuje nárůst o 6% oproti předchozímu roku.

Výroční zpráva Open Doors, zveřejněná v lednu 2020, na první místo seznamu 50 nejnebezpečnějších zemí pro křesťany zařadila Severní Koreu. Je to už po osmnácté, co tato země obsadila první příčku.

Odhaduje se, že v Severní Koreji žije přibližně 300 000 křesťanů z celkové populace 25,4 milionů obyvatel. Jak Open Doors uvádí, pokud jsou severokorejští křesťané odhaleni, vláda je deportuje do pracovních táborů jako politické vězně nebo je dokonce na místě zabije. Setkat se s ostatními křesťany na bohoslužbě je téměř nemožné, jestliže se to neděje v úplném utajení.

Severní Koreu následuje na seznamu 10 nejnebezpečnějších států pro křesťany Afghánistán, Somálsko, Libye, Pákistán, Eritrea, Súdán, Jemen, Írán a Indie.

Dramatický nárůst

„Křesťané zůstávají jednou z nejvíce pronásledovaných náboženských skupin na světě. Pronásledování křesťanů má mnoho podob, nicméně definováno je jako jakékoli nepřátelství, které křesťan zažívá v důsledku ztotožnění se s Kristem. Křesťané na celém světě i nadále riskují uvěznění, ztrátu domova a majetku, mučení, znásilnění a dokonce i smrt v důsledku své víry,“ vyjádřila se Open Doors ve zprávě.

Čína postoupila na seznamu o čtyři příčky výše než v loňském roce, z 27. místa v roce 2019 na 23. místo v roce 2020, z velké části kvůli úsilí komunistické vlády udržet si moc.

Křesťané v Číně zažili v uplynulém roce mimo jiné nárůst útoků na kostely. Podle zprávy Open Doors bylo v roce 2018 v Číně napadeno 793 kostelů z cel-

Foto: ACN International

kového počtu 1847 napadených kostelů po celém světě. Za rok 2019 mluví konzervativní odhady o 5 576 napadených kostelech jen v samotné Číně, uvádí zpráva.

Podle Open Doors je v Číně nejméně 97 milionů křesťanů. Jak nadace hlásí, politiky uzákoněné komunistickou stranou v roce 2018 s cílem „sinizovat“ církve – nebo ji přizpůsobit jejich způsobu myšlení – byly prosazovány na čím dál více územích, což vedlo k dramatickému nárůstu pronásledování křesťanů.

Věřící lidé také trpí neustálým dohledem vlády. Open Doors cituje zprávu CNBC, že v Číně je téměř půl miliardy sledovacích kamer a očekává se, že budou dále přibývat.

Kromě toho mají děti pod 18 let zakázáno navštěvovat kostely, bohoslužebná místa jsou sledována a duchovní jsou stále častěji žádáni, aby se zaregistrovali u komunistické vlády. Pokud odmítnou, riskují podle zprávy uzavření kostela

a uvěznění. Více než 5 500 kostelů v nejméně 23 čínských provinciích již bylo po nátlaku uzavřeno.

Radikální skupiny útočí

V Indii se v roce 2019 vyskytlo nejméně 447 ověřených případů násilí a zločinů z nenávisť vůči křesťanům, uvádí zpráva. Mnoho útoků na křesťany v Indii je spácháno radikálními hinduisty a často nabývá podoby davového násilí.

Muslimské extremistické skupiny byly v minulém roce zodpovědné za významnou míru násilí na křesťanech na celém světě. Například na Srí Lance zemřelo 250 lidí a více než 500 jich bylo zraněno při útocích na katolické a protestantské kostely a hotely na Velikonoční neděli, poznamenává zpráva. V Pákistánu podle ní dává vláda radikálním islamistickým skupinám často volnou ruku.

V Iráku a Sýrii byly stovky tisíc křesťanů – až 87 procent křesťanské populace v Iráku – nuceny uprchnout kvůli občan-

SLOVO BISKUPA

Celý náš křesťanský život má jeden rozhodující bod, kritický uzel, v kterém se celý život náš pohled a pak i skutky čistí, brousí, leští, aby se leskly. Od toho, jak tento bod přijmeme, jak jím projdeme, závisí celý další vývoj našeho života na zemi, ale především v nebi. A tím bodem je kříž. „Kdo chce jít za mnou“ (a za Ním by měli chtít jít všichni křesťané), „zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě!“ (Mt 16,24) Z této výzvy či pravidla nejsou výjimky. Platí pro každého křesťana. Ale upřímně se ohlédněme za svým životem! Jak se z tohoto pohledu ve skutečnosti odehrával? Málokdo může s čistým svědomím vždycky pozitivně odpovídat. Snad se nám podařilo (s Boží pomocí) překonat některé kritické okamžiky života... Ale kolik „drobných“ okamžiků zůstalo nevyužitých, v kterých převládla naše povrchnost, náš egoismus, naše pohodlí nebo i pýcha? Kdo to spočte? A nebylo by se to stalo, kdybychom se soustředili nejen na zásadní a rozhodující životní chvíle, ale kdybychom začali od těch navenek drobných, malých příležitostí prokazovat Bohu věrnost. Protože jen „kdo je věrný v maličkosti, je věrný i ve velké věci“ (Lk 16,10). A pod křížem Ježíš nerozumí jen nějaké těžké a zásadní utrpení (těžká nemoc, ztráta blízké osoby...), ale každou i nejmenší příležitost vyžadující zapření. Právě tam se často ukazuje pravá hodnota našeho křesťanství. Když to jini vidí, líbí se jim to a řeknou si „i já bych to tak mohl zkusit“. To je na dosah každému. V Ježíšově výroku je ta sama skutečnost vyjádřena dvěma výrazy, prakticky znamenající totéž. Uplatňuje se tu paralelizmus, aby se lépe zdůraznila jedna myšlenka. Kdysi kdesi jsem četl (nebo slyšel?) myšlenku, že „dokonalost se skládá z maličkostí, ale samotná dokonalost maličkostí není“. Vždyť Ježíš říká: „*Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.*“ (Mt 5,48)

+Ladislav Hučko

Mons.ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSc.,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

ské válce a přítomnosti militantních skupin, jako je Islámský stát.

Mimo Asii zpráva věnuje pozornost situaci křesťanů v africkém státě Burkina Faso, která za poslední rok postoupila v žebříčku o 33 míst. V uplynulém roce zde byly zabity desítky katolických kněží a protestantští pastoři a jejich rodiny byli zabiti nebo uneseni násilnými militantními islamisty.

Významný nárůst násilí v kostelích v Burkině Faso během loňského léta, který neustával po celý zbytek roku, vedl v prosinci biskupa Justina Kientegu z Ouahigouyy k vyjádření, že Západní svět ignoruje vážnou situaci křesťanů

v západní Africe a dokonce prodává militantům zbraně určené k zabíjení křesťanů.

Celkově bylo v posledních pěti letech nuceno uprchnout ze svých domovů v Burkině Faso téměř půl milionu lidí a v roce 2019 bylo v zemi militanty zavražděno více než 60 křesťanů.

Také militantní islamistická skupina Boko Haram udržuje svou přítomnost v zemích, jako je severní Nigérie a Kamerun.

CNA

Přeložila Michaela Vošvrdová

Poláci prý nejvíce důvěřují EU a nejméně vládě

Poláci údajně důvěřují Evropské unii více než kterékoli jiné instituci, zjistil nedávno provedený průzkum. Vláda je nejméně důvěryhodnou institucí a církev zaznamenala největší pokles důvěry. Průzkum, provedený institutem IBRiS z pověření deníku *Rzeczpospolita*, zjistil, že více než dvě třetiny veřejnosti (68%) vyjadřuje důvěru v EU. To znamená nárůst o 11 procentních bodů od roku 2017, kdy měla polská vláda často konflikty s Bruslem.

„Tento nárůst je významný. Protiřečí tezím o rostoucím euroskepticismu,“ řekl novinám Marcin Duma, ředitel IBRiS, a dodal, že bruselské úsilí o obranu právního státu v Polsku může mezi Poláky zvýšit důvěru v EU. Další průzkumy rovněž ukázaly, že názory na Evropskou unii jsou v Polsku převážně pozitivní a tento trend stále roste. Například Pew Research Centre v loňském roce zjistil, že 84% Poláků je příznivě nakloněno Evropské unii oproti 68% v roce 2013.

Naproti tomu nový průzkum IBRiS zjistil, že méně než jedna třetina (30,5%) Poláků důvěřuje své vládě, která se tak ocitla na nejnižším místě žebříčku. Oproti 27% v roce 2017 si však své skóre mírně vylepšila. Největší pokles zaznamenala

církev, kdy důvěra v ní klesla o 13 procentních bodů na 39,5%. Výsledek odráží krizové období katolické církve v Polsku, která čelí kritice zejména kvůli řešení sexuálního zneužívání dětí.

„Mluvíme o erozi důvěry v církev,“ řekl Duma. „Je to spojeno s krizí církve obecně, ale určitě také s pedofilními skandály: občané by rádi viděli ráznou a silnou reakci, a místo toho jsou svědky vleklého a příliš mírného procesu.“ Průzkum, který v květnu loňského roku provedla společnost IBP, došel k podobným výsledkům, kdy 54% Poláků odpovědělo, že církvi nevěří, a pouze 33% odpovědělo, že jí věří. Velká většina, 80%, se domnívá, že církev nedělá dost pro ochranu dětí.

Polská armáda (67,7%), kterou se současná vláda snaží posílit, obsadila druhé místo v žebříčku důvěry, zatímco policie se ocitla na čtvrtém místě (65,7%).

Soukromá média mají důvěru jen polovina populace (50,2%), zatímco veřejná média, která se dostala pod vliv vládnoucí strany, jsou důvěryhodná pouze pro třetinu obyvatelstva (34,4%).

notesfrompoland.com

SVĚTCI, SPISOVATELÉ A PREMIÉŘI: DRAMATICKÝ PŘÍBĚH JAPONSKÉHO KATOLICISMU

Papež František po apoštolské návštěvě Thajska odletěl do Japonska, země světců a mučedníků, ale také země, kde jsou katolíci nepatrnou menšinou.

Křesťané tvoří méně než dvě procenta tamního obyvatelstva a méně než polovina z nich jsou katolíci. Proč je i 370 let poté, co sv. František Xaverský přijel do města Kagošima, tak obtížné tuto zemi evangelizovat?

Odpověď, kterou dal Šúsaku Endó ve svém kontroverzním románu *Mlčení*, pojednávajícím o víře, pochybnostech a apostazi v 17. století, zní tak, že Japonsko je bažinou, v níž cizí náboženství, křesťanství, mělo a vždy bude mít problémy zakořenit. Toto ponuré vysvětlení má v Japonsku – a nejen v Japonsku, jak ukázaly nedávné debaty ohledně Amazonské synody – stále velký ohlas, takže musíme zjistit, zda obstojí při podrobné analýze, což předpokládá podívat se blíže na japonské dějiny.

Vrátíme-li se k misii sv. Františka Xaverského, vidíme obrovský úspěch. Za dva a čtvrt roku sv. František obrátil 800 lidí a i v následujících letech církev dál rychle rostla. Ve 30. letech 17. století, po pouhých 80 letech působení misionářů, bylo více než šest procent obyvatelstva – asi 760 000 osob – katolíky. Bylo-li Japonsko bažinou, pak tedy pozoruhodně úrodnou.

Tento mimořádný úspěch misí však prudce zastavila dramatická změna postojů japonských politických představitelů. Po prvním pronásledování na konci 16. století, které vedlo k mučednické smrti sv. Pavla Mikiho a jeho druhů, v polovině 17. století propukla v Japonsku nová vlna násilí zaměřeného proti cizím misionářům a domorodým křesťanům.

Na více než 200 let se Japonsko stalo uzavřenou zemí. Křesťanství bylo

Papežská návštěva v Nagasaki v listopadu 2019. Foto: Paul Haring / CNS

zakázáno, cizinci byli vyhnáni a misijní činnost nebyla možná. Mezi roky 1640 a 1873 bylo podle oficiálních údajů umučeno přinejmenším 2138 křesťanů, ačkoli skutečný počet bude mnohem vyšší.

Misionáři v údivu

Navzdory strašlivému utrpení v těchto letech nebylo křesťanství zcela vymýceno. Počet křesťanů poklesl ze 760 000 na pouhých 50 000, ale těchto 50 000 se drželo víry více než 200 let bez kněží, vnější pomoci a jakýchkoli svátostí kromě křtu.

Když tito skrytí křesťané (*kakure kirišitan*) v roce 1865 vystoupili ze stínu, francouzští misionářští kněží, kteří nyní v zemi působili, byli udiveni, když zjistili, že znají apoštolské vyznání víry a mnoho modliteb včetně Otčenáše, Zdrávasu

a růžence jak v japonštině, tak v latině. Ani nejkřutější pronásledování nedokázalo křesťanství zcela vymýtit.

Na konci 19. století církev prožívala pozoruhodný růst, během posledních roků onoho století se rozrostla o 37%. Po 200 letech, během nichž nebyla evangelizace umožněna, se církev vztyčila tam, kde kdysi byla nucena oficiálně ukončit svou činnost.

I přes rozšiřující se propast mezi starými věřícími soustředěnými okolo Nagasaki a novými konvertity, kteří žili převážně v Tokiu a Ósace, církev až do 20. století rostla. Například v desetiletí mezi roky 1984 a 1958 se počet členů církve v Japonsku více než zdvojnásobil ze 111 209 na 227 063. Tento nárůst nastal i navzdory strašlivým ztrátám ve válečných letech, kdy jen v Nagasaki ato-

mová bomba zabila mnoho tisíc katolíků.

Až v druhé polovině 20. století se růst dramaticky zpomalil. Pesimistická analýza evangelizace v Japonsku, kterou předložil Šúsaku Endó, vypovídá spíše o době, kdy svůj román psal – tedy o 60. letech 20. století – než o historických skutečnostech, které údajně zobrazuje.

Nicméně čísla nevypovídají úplně o všem. Japonští katolíci v posledních sto letech bezpochyby dokázali mnohem víc, než bychom od nich čekali. Například je pozoruhodné, že Japonsko mělo více katolických předsedů vlády, než bylo katolických premiérů ve Velké Británii a katolických prezidentů v USA dohromady. (Japonsko mělo tři katolické premiéry: Haru Takašiho, Šigeru Jošidu a Taro Asa.)

Co můžeme udělat?

Japonští katolíci hrají významnou roli také v oblasti kultury. Nešťastným vedlejším efektem slávy Šúsaku Endóa bylo zastínění mnoha dalších skvělých katolických spisovatelů moderního Japonska, jakými jsou například Mura Šumon, Šimao Toširo, Kaga Otohiko a Sono Ajako.

Nesmíme zapomenout ani na vliv svatých osob, jako byli Takaši Nagai, jehož *Zvony Nagasaki* jsou jednou z nejpozoruhodnějších knih, které vyšly po druhé světové válce, a Satoko Kitahara, japonská Dorothy Dayová, která se v roce 1950 vzdala svého privilegovaného postavení a žila s tokijskými sběrači hadrů a sloužila jim.

„Katolicismus ani zdaleka není okrajový či bezvýznamný. Od poloviny 19. století do současnosti Japoncům nabízí důležitý, alternativní způsob vyrovnávání se s modernitou,“ řekl Kevin Doak z georgetownské univerzity.

A přesto jsme stále konfrontováni s klíčovou otázkou, která nezní, proč je tak těžké evangelizovat Japonsko, nýbrž proč je evangelizace od 50. let tak neúčinná. A v návaznosti na tuto otázku je třeba položit si další: co můžeme udělat, abychom tento trend zvrátili?

V nedávném rozhovoru tokijský arcibiskup Isao Kikuči poznamenal, že „v japonské společnosti je obtížné dosáhnout v misii hmatatelných úspěchů“. Popsal některé změny v japonské společ-

Uctívání relikvií sv. Františka Xaverského (jeho pravá paže) během pontifikální mše sv. v Nagasaki v roce 1949. Foto: CatholicSat / twitter.com

Bývaly temné časy, kdy bylo obtížné Japonsko evangelizovat, ale to neznamená, že by se katolíci měli zpronevřit svému poslání, které přijali od Boha.

nosti a upozornil zvláště na skutečnost, že katolické školy „se žel nestaly místem misijní činnosti“, a zdůraznil, že ačkoli by „školy měly být nezávislé na politice, jsou odkázány na dotace od státu, a proto postupně ztrácejí svou jedinečnost a zůstává už jen název ‚katolická‘“.

Není však pravda, že by arcibiskup pouze obviňoval. Zmínil také dvě znamení naděje. Prvním z nich je příspěvek katolíků k praktickým skutkům milosrdenství; například po zemětřesení v roce 2011. A druhým je obrovský příliv katolických přistěhovalců a zahraničních dělníků v posledních letech: „Zejména ti, kteří zde uzavřeli manželství a budují si domov ve venkovských oblastech, umožňují, aby se evangelium dostávalo do míst, kde církev nikdy neměla příležitost působit.“

Povolání k misii

Zpráva japonské katolické Komise pro migranty, uprchlíky a lidi v pohybu z roku 2005 poukazovala na to, že „v Japonsku žije 529 452 katolických cizinců. Poprvé je tedy v zemi více katolických cizinců než 449 925 japonských katolíků.“ Japonsko už není odříznuté od vnějšího světa: naděje spočívá v přijetí katolicity katolicismu.

Tokijský arcibiskup má jistě pravdu, když říká, že „důležitým úkolem, jež je nutno upřednostnit, je povzbuzování cizinců, kteří se usadili v Japonsku, aby si jako katolíci uvědomovali povolání k misii“. Problémy, kterým církev v Japonsku čelí, jsou nám na Západě až příliš známé – velmi nízká porodnost, lákadlo konzumního způsobu života a teologické zmatky – ale odpověď na tyto problémy je stejná, jako bývala vždy: stále zvěstování evangelia.

Bývaly temné časy, kdy bylo obtížné Japonsko evangelizovat, ale to neznamená, že by se katolíci měli zpronevřit svému poslání, které přijali od Boha. To, co kdysi řekla sv. Tereza z Kalkaty, platí i pro Japonsko stejně jako pro kteroukoli jinou zemi: Bůh neřádá, abychom byli úspěšní, pouze abychom byli věrní.

Roy Peachey
spisovatel

Roy Peachey
Catholic Herald
Přeložil Pavel Štíčka

BŮH A ZLO

Fiktivní filosofické rozhovory o nefiktivních problémech

N: Kdysi jsi mi vysvětloval, že popírání existence Boha není racionální. Na určité dobu jsi mě odvedl od mého původního ateistického postoje. Stále mi sice na tvých výkladech něco nesedělo, ale nevěděl jsem, jak bych jim měl kriticky čelit. Po určité době přemýšlení mi to konečně došlo a přiznám se, že mě zaplavila prudká vlna rozhořčení. Nechal jsem se od tebe hezky napálit. Nic z tvé dřívější argumentace nepřijímám. Vracím se k mému osvědčenému ateismu a o Bohu už nechci slyšet ani slovo.

F: To jsi musel skutečně přijít na něco velmi zásadního. A proč jsi se přitom tak rozohnil, jako bych tě nějak nepěkně podvedl?

N: Tak aby bylo jasno. Uvědomil jsem si, jak nehorázné je mluvit o nějakém dobrém Bohu a přehlížet přitom to strašlivé utrpení, kterému jsou ve světě vystaveny milióny a milióny lidských bytostí. Kázat něco o dobrém Bohu je za těchto okolností přímo skandální!

F: Co se týče konstatace utrpení ve světě, máš naprostou pravdu. Zvláště 20. století bylo v tomto ohledu výživné. Dvě světové války, neslýchaná brutalita totalitních režimů a další výrazy evropské vyspělosti, to se opravdu nedá přehlédnout. Mně se zase zdá skandální, že i přes tato evidentní fakta dnes stále ještě mnoho intelektuálů mluví o pokroku a humánnosti evropské civilizace. A při první příležitosti se ostentativně děsí před obludnou temnotou středověku. Bylo-li 20. století ve srovnání s temnotou předešlých staletí věkem světla, pak asi ve středověku musely děti pojídat za živa své rodiče. Jinak si toto standardní srovnávání středověk versus novověk nedokážu vysvětlit.

N: Přestaň mě dráždit tou tvou nesnesitelnou dialektikou. Jde mi o něco jiného. Jak můžeš za takové situace bez jakéhokoli studu věřit, že existuje jakýsi dobrý a mocný Bůh? Bytost, která by byla všemocná, a přesto by dopustila něco tak šíleného, jako jsou lidské ději-

Foto: Connor Betts / Unsplash

Proč ti vadí, že ti něco škodí? I to je jen určitá danost, tak je svět fakticky uspořádán. Protestovat proti jeho osudové fakticitě není příliš rozumné.

ny, by byla Zrůdou, před kterou bych si musel zhnusen odplivnout. Podle mě jste vy křesťané naprostí blázni. Copak si neumíte dát dohromady tyto elementární souvislosti? Když někdo přijde s touto námitkou, spustíte ihned mantru o lidské svobodě, o tom, jak ji Bůh respektuje a podobně. I to mě pohoršuje. Bůh, který stvořil svobodné tvory za takovou cenu, nemůže být Bohem, ale ďablem.

F: Slibuji ti, že žádnou svobodu do naší rozpravy tahat nebudu. Dovol mi, abych si společně s tebou ještě něco ujasnil. Chápu-li to dobře, uznáváš, že ve světě existuje zlo, mnohdy velmi děsivé zlo. Máš ale jistotu, že se skutečně jedná o zlo?

N: Zase jen potvrzuješ, že patříš mezi naprosté pomatence. Masivní genocida nevinných lidí, neslýchané mučení dětí a spousta jiných krutostí snad není zlem? A co by to jako mělo být? Snad dobrem? Jsi vůbec při smyslech?

F: Zdá se mi, že zatím ještě ano. Vidím, jak jsi rozčilený, existence zla tě nenechává klidným. Hodnotíš ho velmi negativně. Byl bys raději, kdyby ho ve světě nebylo?

N: Jestli mi ještě jednou položíš tak stupidní otázku, končím s naší diskuzí. Samozřejmě bych byl raději! Ty bys raději nebyl?

F: Mohu tě upřímně ujistit, že i já bych se z toho hluboce těšil. Prosím tě však o klidnější reakce. Mé otázky mají určitý směr, měly by nás dovést do určitého důležitého bodu. Myslíš si, že naše přání, aby zlo ve světě nebylo, je uskutečnitelné? Abychom si rozuměli, neptám se na to, zda jsme schopni odstraňovat z života člověka některá zla, nýbrž zda jsme s to eliminovat zlo úplně? Je vůbec možná situace, kdy člověk ze svého života vymýtí všechny nemoci, psychická strádání a smrt?

N: Tak naivní zase nejsem. To se nám nikdy nepodaří. Lidský život zůstane zlem navždy poznamenán. Smrti se z definice nikdo ze smrtelníků nevyhne. Zlo bohužel patří k našemu životnímu údělu. Abychom ale neodběhli od našeho tématu, připomínám, že je to nezpochybnitelný důkaz neexistence dobrého Boha a pádný doklad neuvěřitelné mravní tuposti věřících.

F: Dej mi ještě malou šanci na obhajobu. Podle tebe je tedy zlo integrální součástí skutečnosti, v níž žijeme. Nelze ho z ní odstranit. Patří vlastně k její povaze – skutečnost bez zla být prostě nemůže. Zlo je zkrátka daným faktem, jako je jím třeba kámen nebo voda. Pak se ale ptám, do jaké míry je racionální si přát, aby zlo ve světě nebylo? Kdybych se teď začal rozčilovat nad existencí kamenů ve světě a vyjádřil touhu, aby v něm vůbec nebyly, považoval bys mě za ještě většího blázna, než za jakého mě pokládáš nyní. Jenže ve skutečnosti je tomu tak, že v této situaci nejsem já, nýbrž ty. Zlo podle tebe patří k povaze reality podobně jako kameny a ty se nad tím pobuřuješ jako nad něčím absolutně nepřijatelným. Jak mi tohle vysvětlíš?

N: Co je špatného se bouřit proti něčemu, co ze světa nedokážeme odstranit? Zlo je sice daným faktem jako tebou uvedené kameny, ale na rozdíl od zla mi tyto nijak neškodí. Proto je můj hněv oprávněný.

F: A proč ti vadí, že ti něco škodí? I to je jen určitá danost, tak je svět fakticky uspořádán. Protestovat proti jeho osudové fakticitě mi nepřipadá příliš rozumné.

N: Vadí mi, že jsem jako lidská bytost vybaven schopností cítit bolest a že ve světě je mnoho věcí, které mi tuto bolest působí. V dějinách bylo nespočet lidí, kteří nevýslovně trpěli a zemřeli ve strašných bolestech. To samé se děje v přítomnosti a budoucnost nebude jiná. Ve skutečnosti je něco špatně, hodně špatně a já vznáším zásadní výhradu proti takové podobě světa!

F: A komu tuto výhradu adresuješ? Snad ne mě, ubohému smrtelníkovi, který s tím nedokáže vůbec nic udělat a který je zákonu bolesti a smrti také podroben? Nebo proti mému přesvědčení o existenci Boha? To asi také ne. Kdy-

Foto: Connor Betts / Unsplash

Je-li zlo, existuje dobrý Bůh.

bych byl ateista jako ty a kdyby takovými byli všichni lidé, důvod tvého protestu by přece trval i nadále. Takže znovu, před kým vlastně protestuješ? Obávám se, že tvá výhrada vyznívá do zcela lhostejného prázdna. Nikdo, kdo by tvé požadavky mohl vyslyšet, tady není. Připadá mi, že jen podléháš naprosto iracionální osobní emoci.

N: Jsem nespokojen s tím, jaká skutečnost je. Proto ani nepřijímám existenci dobrého Boha.

F: Abychom si to ujasnili, říkáš to samé, jako kdyby někdo tvrdil: „Jsem nespokojen s tím, že ve světě jsou kameny. Proto nepřijímám existenci dobrého Boha.“ Ve světě totiž není vůbec nic, co by zakládalo opodstatněnost tvého nároku na lepší svět. Svět je fakticky tím, čím je. To největší zlo, bolest a smrt, z něj nikdy neodstraníš. Je to tedy to samé, jako kdyby ses postavil před tenhle smrk na zahradě a začal na něj křičet, že si nepřiješ jeho existenci. I tvé bolesti a tvá budoucí smrt budou jen prostá fakta, z nichž je tento bezcitný vesmír utká. Tvé protesty jsou nejen marné, ale zcela iracionální.

N: A to je jako ten bod, kam jsi chtěl naši diskuzi dovést?

F: Už jsme skoro u něj. Požaduji po tobě důkaz, že tvé námitky proti zlu nejsou nesmyslné, že mají racionální povahu. Dosud jsi nic takového neudělal. A víš proč? Protože namítat smysluplně proti existenci zla ve světě lze jen tehdy, když existuje dobro, které by mělo být, ale není. Ale pokud jsou věci ve světě pouhými neutrálními fakty, nelze vůbec mluvit o něčem, co by mělo být.

N: S tím nesouhlasím. Lidské bytí má určitou strukturu. Je nastaveno na bezbolestné prožívání života a zatím je vrženo do reality, která ho nemilosrdně drtí. Z hlediska konstituce lidského života by tedy zlo být nemělo!

F: Jenže ono „nastavení na bezbolestné prožívání života“ je zase jen neutrálním, náhodným faktem, za který nikdo v tomto vesmíru nenesé žádnou zodpovědnost. Když je toto „nastavení“ dnes a denně frustrováno a zůstává nezaplněno, neděje se nic, co by vlastně vůbec nemělo být. Narazil jsi na to, co se v klasické filosofii nazývá přirozenost člověka. V ní se skutečně vše, co s tou-

to přirozeností kolidovalo, považovalo za zlo. Ovšem pouze za předpokladu, že člověk s jeho bytostnou strukturou není jen neutrálním faktem bez jakékoli hodnoty. Jinak se třeba bolest člověka působená mučením ničím neliší od drčení kamene. Kámen sice přitom žádné utrpení necítí, ale člověkem pociťovaná bolest je v nesmyslném vesmíru také jen nahodilým a zcela nesmyslným faktem. Protestovat proti němu je to samé jako protestovat proti drčení kamene. Aby svůj protest položil na opravdu racionální základ, musíš dát smysl lidskému životu a tedy i skutečnosti, v níž se ten-

to život odehrává. A ten může dát pouze Bůh–Tvůrce, k němuž je veškerá realita zaměřena. Kdyby tento Bůh nebyl dobrý, neexistovalo by žádné absolutní dobro a došlo by ke ztrátě kritéria, v jehož světle rozlišujeme to, co je dobré a co je zlé. Snažit se opřít hodnotové soudy o holá a neutrální fakta, jak to činíš ty, nevede vůbec nikam. Hlavně ne k popření existence Boha.

N: Nedokážu k tomu nic říct. Musím to všechno důkladně zvážit.

F: Někteří středověcí myslitelé celou tuto situaci vyjadřovali v jedné větě: je-li zlo, existuje dobrý Bůh. To je úplný opak

toho, co jsi zastával ty. Nyní snad vidíš, že je to v této věci jediné racionální stanovisko. Stačí jen vystoupit z vězení svých emocí a zahledět se na tento ožehavý problém nestranným pohledem.

Roman Cardal

PhDr. Roman Cardal, Ph.D., filosof

JAK BUDOU KATOLÍCI V BUDUCNU VOLIT?

Donald Trump možná získal většinu katolických hlasů ve volbách roku 2016, ale možná také nikoli – analytici zkoumající výsledky hlasování se v této otázce překvapivě rozcházejí.

A nejsou jednotní ani v tom, zda skutečně existuje nějaký celek katolického voličstva. Jistě existují miliony katolických voličů. Vždyť každý pátý Američan je katolík. Trumpovo vítězství v roce 2020 nebo vítězství jeho demokratického protikandidáta bude z velké části záviset právě na těchto voličích.

Zatímco demokraté mají jasnou strategii, jak se zalíbit katolíkům – a to tím, že se zaměřují především na rostoucí řady nových katolických přistěhovalců – Trump a Republikánská strana na první pohled těžko získají ty, kdo jsou věrní Římu. Trump jmenoval soudce, kteří se zdají být ochotní podporovat původní pojetí ústavy, což by mohlo vést ke zrušení rozsudku v případě *Roe versus Wade*, pokud bude mít Nejvyšší soud vůbec někdy možnost přehodnotit jeho zdůvodnění. Přesto je Donald Trump daleko od ideálu sociálního konzervatismu a katoličtí konzervativci obzvláště si zřejmě kladou otázku, zda Trumpova vize pro Republikánskou stranu je správná a realizovatelná.

Foto: Jakob Owens / Unsplash

Prezident věrný Římu

Abychom však pochopili Trumpovu poli-

tiku, je nejprve nutné podívat se na to, co je a co není katolická politika ve Spojených státech. Když se před téměř 60 lety stal John F. Kennedy prvním americkým

katolickým prezidentem, katolíci i nekatolíci to považovali za významnou událost. Amerika byla zemí, v níž převažovali protestanté a hlasitá menšina bigotních protestantů a sekularistů varovala národ, že jej prezident věrný Římu rozvrátí. Nakonec byli zklamaní – ukázalo se totiž, že Kennedy nebyl katolický prezident, nýbrž jen další americký prezident.

V desetiletích následujících po tragicky zkráceném Kennedyho prezidentství bylo několik katolických předsedů Sněmovny reprezentantů. U Nejvyššího soudu převládá od roku 2006 katolická většina. A přestože Spojené státy zatím ještě neměly dalšího katolického prezidenta, řadu vysokých postů v exekutivě zastával bezpočet katolíků. To však v žádném případě neznamená, že by americká vláda byla díky nim zřetelně katolická.

Dokonce i v otázkách potratu a manželství homosexuálů, v nichž je církevní učení naprosto jasné, katolíci v politice nevystupují jednotně. Republikánští katolíci mají sklon jednat v souladu s Republikánskou stranou a katolické demokraty lze obvykle jen stěží odlišit od ostatních demokratů. A nejvýznamnější výjimky – jako jsou pro-life demokrati Thomas Eagleton, Sargent Shriver a Robert Casey Sr. – jen potvrzují pravidlo. Místo aby se stali reprezentanty zřetelně katolického proudu demokratů či amerických politiků obecně, Eagleton, Shriver a Casey jen odrážejí skutečnost, že v době, kdy vstupovali do politiky, republikáni a demokraté se v otázce potratu ideologicky nijak neodlišovali.

Existuje „katolické voličstvo“?

Katoličtí politici jsou zkrátka téměř dokonale asimilovaní ve svých stranách a jejich ideologiích, bez ohledu na to, jak dalece tyto strany či ideologie souzní s učením nebo názory katolické církve. A to, co platí o katolických politicích, platí rovněž o katolických voličích: v průběhu prezidentských voleb jako celek hlasovali téměř shodně se zbytkem země, což vedlo mnohé analytiky a agentury zkoumající veřejné mínění k tvrzení, že na národní úrovni žádné „katolické voličstvo“ neexistuje. Katolické voličstvo je stejné jako běžné nekatolické voličstvo. Katolíci, kteří se pravidelně účastní mší,

White House. Foto: David Everett Strickler / Unsplash

Trump upřednostňuje prosazování nacionalismu polarizujícím a bojovným způsobem. Ale stejnou věc lze prosadit i snahou o obecné dobro a prostřednictvím katolického pojetí politické komunity a jejích povinností vůči jejím členům.

s největší pravděpodobností volí republikány – ale to také odpovídá obecnějšímu trendu, podle něhož voliči, kteří nejčastěji navštěvují bohoslužby, jsou s velkou pravděpodobností příznivci Republikánské strany. Katolíci, kteří se pravidelně účastní mší, nehlasují v drtivé většině pro republikány tak jako evangelikálové, kteří stejně často navštěvují své bohoslužby, ale volí republikány více než konvenční protestanti, kteří chodí na bohoslužby stejně často. Katolíci jsou uprostřed.

Ale vždycky to tak nebylo a možná už to ani dlouho tak nebude. Katolické voličstvo je historicky z části etnickým a přistěhovaleckým voličstvem a bývala také doba, kdy Američané irského a italského původu upřednostňovali Demokratickou stranu. Ve volbách v roce 2016 se projevil zřejmý rozdíl mezi starými bělošskými katolickými voliči a mladšími hispánskými katolickými voliči – ačkoli psefologové diskutují o tom, jak se bělošské katolické voličstvo – ač je definováno různě – dělilo na příznivce Hillary Clintonové a Donalda Trumpa. Mladí, nebělošští voliči jakékoli víry (a stále častěji nevěřící) pravděpodobněji upřednostňují demokraty. Průzkum Pewova institutu však naznačuje, že katolíci jsou rovnoměrně rozděleni na příznivce obou stran, kdy 47% se považuje za demokraty

či se k nim přiklání a 46% se považuje či přiklání k Republikánské straně.

Rodina, migrace, napravo, nalevo

Demokraté doufají, že přistěhovalectví vychýlí tuto rovnováhu v jejich prospěch. Konzervativci, ať už katolíci či nikoli, se již dlouho snaží používat ideologii jako lakmusový papírek na rostoucí liberální, demokratickou vlnu: tato teorie říká, že pokud se dokáží spojit pouze katolíci a evangelikálové, jimž je společný kulturní konzervatismus, pak ve volbách zvítězí republikáni – přesněji pravé křídlo konzervativních republikánů. Jsou-li katolíci věrní, ekumenický náboženský konzervativismus z nich učiní republikány. A arogance sekulárních liberálů způsobí, že se stále více a více katolíků bude posouvat napravo, domnívají se konzervativci.

Ve skutečnosti se jak levicoví, tak pravcoví katolíci různými způsoby odvolávají k myšlence „společensví víry“ – konzervativci zdůrazňují „víru“ v kulturním, doktrinálním a někdy dokonce legalistickém smyslu, zatímco progresivisté zdůrazňují „společensví“ ve smyslu zkušeností katolíků jako etnické menšiny a přistěhovalců. Ani jedna strana neumí dost dobře používat způsob, jakým se k této myšlence staví strana druhá. De-

Prezident George W. Bush. Foto: History in HD / Unsplash

mokraté nemohou nabídnout katolickým voličům cokoli založeného na víře, protože ideologický liberalismus této strany je v naprostém rozporu s katolickým učením o životě, rodině a sexualitě. Křesťanští konzervativci si často přejí, aby se republikáni více snažili získat etnické menšiny a přistěhovalce, ale nevalné výsledky nedávných pokusů Republikánské strany spolu s její silnou podporou omezování imigrace ji v souboji s Demokratickou stranou v tomto ohledu vážně hendikepují.

Výsledkem je patová situace, kdy jsou katolíci rozděleni mezi oběma stranami, ale demokraté mají důvod se domnívat, že trend mezi mladými a nebělošskými voliči se postupem času bude přiklánět k jejich strategii. Donald Trump se však odchýlil od standardního konzervativního scénáře a v roce 2016 zcela změnil taktiku vůči demokratům: z omezení přistěhovalectví učinil významnou součást své kampaně a snažil se získat podporu starších Američanů, bělochů – včetně bělošských katolíků – a voličů, kteří se obávají o kulturní soudržnost své vlasti a upřednostňují zaměstnanost občanů (podle toho, jak sami situaci chápou) před volným obchodem a relativně otevřenými hranicemi.

Katolíci – silný střed Ameriky

Trump apeloval na komunitu – chápanou jako národní komunitu nynějších

občanů. To kontrastovalo jak s hodnotami a myšlenkami o volném obchodu starších republikánů – „soucitného konzervativismu“ George W. Bushe i ekonomických a sociálních konzervativních pozic Romneyho a Ryana –, tak s liberální demokratickou vizí národa nikoli jako komunity, ale jako mozaiky drobných společností, včetně některých z těch, které pronikají přes hranice.

Takže úspěšná Trumpova strategie z roku 2016 byla dvojnásob nekatolická – jednak odmítla přístup křesťanské pravice založený na víře i proimigrační přístup levice založený na společenství. A přesto svým apelováním na Američany jakožto Američany, jakožto komunitu občanů s konkrétními zájmy a společnými občanskými vlastnostmi, Trump oslovoval rovněž katolíky, protože ti tvoří silný střed americké společnosti, jsou součástí hlavního proudu země.

Výsledky průzkumů naznačovaly, že Trump získal 50% či více katolických voličů, Hilary Clintonová zhruba 45%. Následná analýza odlišného samostatného průzkumu *American National Election Studies* (ANES) provedená Markem Grayem z Centra pro aplikovaný výzkum apoštolátu na Georgetownské univerzitě však ukazuje, že Trump získal 45% a Clintonová 48% katolických voličů. I kdyby Grayem interpretované údaje ANES byly správné, získal Trump dostatek katolických hlasů, aby se dostal do

Bílého domu. A i kdyby výsledky předchozích průzkumů byly správné a Trump získal většinu katolických hlasů, stále má prostor pro zlepšení. V žádném případě nemůže považovat za samozřejmost, že získá hlasy katolíků – ti nejsou ani automaticky republikánští ani naopak demokratičtí.

Zvítězí bez hlubšího rozměru politiky?

Při snaze udržet si tu část katolického voličstva, která mu předtím dala hlas, a ještě ji rozšířit čelí Trump zjevnému problému: totiž jak upevnit a rozšířit nacionalistickou myšlenku, kterou používal, jak ji učinit více katolickou nebo přitažlivější pro katolíky. Řešení může být v rozporu s jeho instinktem: Trump upřednostňuje prosazování nacionalismu polarizujícím a bojovným způsobem. Ale stejnou věc lze prosadit i snahou o obecné dobro a prostřednictvím katolického pojetí politické komunity a jejích povinností vůči jejím členům.

Trumpovy progresivistické kritiky včetně těch uvnitř církve by to pochopitelně neuspokojilo. Ale slovní obrat obecné dobro a výrazy vyjadřující, jak lze toto dobro prosazovat mezi občany a v národě, mohou rozšířit vizi, kterou Trump již vytyčil, poskytnout jí hlubší rozměr, který bude přitažlivý pro katolíky a pro celý americký střed.

Je možné, že Trump v roce 2020 zvítězí i při absenci této hloubky. Ale jeho strana tváří v tvář nedostatečnému přístupu, jenž by byl založen na víře, a neschopná soupeřit s demokraty v politice týkající se etnických menšin, bude zaostávat, pokud nedokáže spojit pravdy, které hlásá Trump, s vyššími pravdami, jež o politice odhaluje víra a filosofie.

Daniel McCarthy
Catholic Herald
Přeložil Pavel Štíčka

Daniel McCarthy
Editor Modern Age: A Conservative Review

KULTURA „OTEVŘENOSTI“ PLODÍ TEMNÉ OBAVY A NEUSTÁLÉ POHORŠENÍ

Koncem loňského roku jsem si odskočil za velkou louží na krátkou návštěvu slavného hlavního města Anglie. Dokonce i do sebe zahleděná Amerika brala na vědomí význam voleb, které se měly konat, a já jsem v Londýně pobýval jen několik dní před tím, než se voliči vydali hlasovat. Dokonce i provinční Američan si uvědomoval, že tyto volby budou mít dalekosáhlé důsledky.

Foto: Matthew T Rader / Unsplash

Přesto o nich mluvilo jen málo lidí. Neviděl jsem žádné předvolební plakáty. Nekonala se žádná shromáždění, na nárožích nebyli žádní řečníci, pouze na rohu Regent Street a Oxford Street zněly upřímné hlasy pěveckého sboru z kostela Všech svatých. Namísto politických pamfletů mi Gideoni nabídli Bibli.

Překvapilo mě to. Volby byly vyhlášený kvůli nekonečným zmatkům ohledně brexitu, což je synekdocha pro zásadní otázku, kterým Západ čelí na počátku 21. století. Protože Evropská unie představuje příslib globalizace, jenž v letech po rozpadu Sovětského svazu vypadal tak lákavě. Byl to převážně ekonomický příslib. Stále větší prosperita bude plynout ze stále větší otevřenosti toku pra-

covních sil, zboží a kapitálu. Současně s tím se objevil i příslib kulturní. Ubíjející kulturní homogenita se otevře odlišnosti a rozmanitosti.

Většina zemí na Západě přijala politiku, která je v souladu s těmito přísliby, jež jsou alespoň částečně naplňovány. Londýn, New York a další finanční a technologická centra skutečně prosperovala, když byl vybudován globální ekonomický systém. A naše společnost je více otevřená a pluralitní.

Ale o hodně jsme také přišli. A nyní se zdá, že mnozí spíše oplakávají tyto ztráty, než aby se radovali z toho, co jsme získali.

Londýnský klid

Všichni cítíme, že jde o hodně. Ještě před

pár lety, když jsme se těšili z Konce dějin, by nám připadalo takřka nemožné představit si, že se voliči dnes budou rozhodovat, jaký druh státu budou mít. Výsledek přinese bezpochyby rozvrat, způsobí rozdělení, které nebude možno po dlouhou dobu překonat.

Vzhledem k tomu, jak velký mají tyto volby význam, mě udivil klid, který v Londýně panoval. Možná to byl vnější příznak vnitřního vyčerpání. Zůstat, nebo odejít? Již tři roky poddaní Koruny (anglický přítel mě jednou vyplísnil, když jsem ho označil za občana, a upozornil mě, že to je „jakobínská představa“) vědí, na které straně stojí v této zásadní otázce pro budoucnost Británie, takže jim další kolo debat připadá zbytečné a depresivní.

Jak si povzdychl steward společnosti Virgin Atlantic, když jsem letěl zpět domů: „Už bychom tu cestu měli za sebou.“ Proč se obtěžovat s plakáty, pochody a řečněním, když jsou lidé už dávno rozhodnutí?

To je nepochybně pravda, ale rozhodor nad Veltlinským zeleným a slanečkem v útulné restauraci v Marylebone mě přivedl k zamyšlení nad ještě větším vyčerpáním. Zeptal jsem se na korunovaci, která bude následovat po smrti současné panovnice. Budou pro ni stále charakteristická silná teologická tvrzení, která zněla při předchozích korunovacích hlav britského státu? Moji společníci mě ujistili, že už nebude možno použít staré rituály. Britský náboženský pluralismus způsobil, že křesťanské a biblické prvky jsou stále méně vítané. Natolik veřejný život (včetně jeho církevní roviny) klesl na úroveň všedních televizních

besed, že z transcendentní důstojnosti předchozích korunovací pravděpodobně přežije jenom málo.

Noví bohové Pokrok, Demokracie a Svoboda

Nechám na Angličanech, kteří jsou odborníky na takovéto záležitosti, aby zvažili tuto smutnou předpověď. Případá mi však nepochybně, že Albion v uplynulých desetiletích ztratil hodně ze své metafyzické váhy. Představa, že svrchovaná moc ve Westminsteru je ustanovena Bohem, přišla o věrohodnost už dost dávno. Noví bohové britského impéria – Pokrok, Demokracie a Svoboda, do značné míry zaujímají místo, které dříve náleželo Bohu Abrahamovu, Izákovu a Jákobovu. Ale obě světové války srazily Evropu do kolien, vítěze stejně jako poražené.

Na nějakou dobu poskytoval Amerikou vedený odpor proti komunismu vznešený cíl. Po pádu Berlínské zdi byl vliv tohoto města stále menší a slabší. V roce 2017 Tony Blair prohlásil: „Dnes rozdělení v mnoha otázkách neprobíhá mezi tradiční pravici a levicí, ale spíše mezi těmi, kdo jsou ‚otevření‘, a těmi, kdo jsou ‚uzavření‘.“ A pokračoval: „Ti s otevřenou myslí vidí globalizaci jako příležitost,“ zatímco „ti s uzavřenou myslí považují vnější svět za hrozbu.“

Díváme-li se na situaci takto, pak stojíme před volbou nesmírného významu, před morálně–metafyzickou volbou: důvěra versus strach, nekonečné obzory versus provinční omezenost. Ale co přesně obsahuje politika těch s otevřenou myslí? Lidská práva, volný trh a technokratickou obratnost? Jsou to všechno úctyhodné pojmy, ale stěží dokážou zapálit srdce člověka a upoutat jeho představivost.

Bůh dialogu

Lidé, kteří uvažují jako Tony Blair, jsou u moci již dostatečně dlouho a udávají tón veřejnému životu. Myšlenka „otevřenosti“ dobyla sdělovací prostředky a je soustavně posilována vzdělávacím systémem. Odhaduji, že tato dominance vysvětluje klid, kterého jsem byl svědkem v předvečer voleb 12. prosince. Duch otevřenosti se zdráhá vést ostré hranice nebo vyvozovat definitivní závěry. Slibu-

Oxford Street, Londýn. Foto: Sabrina Mazzeo / Unsplash

je, že při dostatečném dialogu se protichůdné postoje smíří a že tvrdší, dokonce i násilný odpor vůči *statu quo* lze zkulturnovat a zapojit do diskuse. Otevřenost je mdlá činnost, která se domnívá, že má dějiny na své straně. Vyčkává, přijímá a vstřebává. Relativismus není její filozofií, protože by to bylo příliš exkluzivní. Naopak, jedná se o pragmatický postoj, taktické potlačení silných úsudků, trpělivost, která se snaží otupit ostré hrany a rázná řešení.

Ve Spojených státech máme stejného slabého boha otevřenosti. A z toho důvodu jsou naše politické boje, ač provázeny přehnanými a hysterickými projevy obav, charakteristické neobvyklým klidem. Znam lidí, kteří propadají zuřivosti, říkájí, že Trump ohrožuje ústavní pořádek – nebo že ti, kdo se ho snaží zbavit, reprezentují „*deep state*“, jenž narušuje naše demokratické tradice. A přesto nadále

činí taková rozhodnutí, která předpokládají, že se nic zásadního nezmění. Podniky najímají pracovníky. Akciový trh roste. Přes všechny řeči o fašismu málokdo jedná tak, jako by žil v roce 1939.

Tím netvrdím, že mocnější bohové nedokážou opanovat představivost Američanů. Bůh Izraele, který rozdělil Rákosové moře a zničil faraonovu armádu, v Kristu přemohl hřích a smrt a znovu přijde ve slávě, aby panoval na zemi, stále vládne bezpočtu svých amerických stoupců. Podle mého odhadu zastává čtvrtina obyvatelstva ve Spojených státech hluboce biblický pohled na osud lidstva.

Postpolitický příslib míru

Zvuk trubek, který svalil hradby Jericha, je spojen s ještě rozšířenější důvěrou v Ameriku. Žijeme v těžkých časech. Nesmyslné války na Blízkém východě mnohé demoralizovaly. Začínáme si uvě-

Obraz Williama Blakea. Foto: Birmingham Museums Trust / Unsplash

Naše kultura stejně jako Blake přináší obrazy bolesti a zkázy. Greta Thunbergová je věštkyní globální zkázy, která – kdyby malovala – by se nepochybně vyrovnala Blakeovi.

domovat, jak jsme zranitelní vůči Číně. Nevraživá politika identity otrávil celou naši společnost. A přesto Američané stále považují svůj národ za hlavního aktéra další kapitoly světových dějin, což znamená, že si naše politika uchovává určitou metafyzickou váhu.

Ale i zde, v tomto obrovském národě zabydleném v Severní Americe, tato váha spočívá na našich ramenou značně nepokojně. Neomezené obzory otevřenosti – otevřený obchod, otevřené hranice, otevřené mysli – zaplavují naši politickou představivost vysilujícím světlem. Politický boj se vyjasňuje. Boj o moc se zaměřuje na konkrétní cíle a loajalitu – na přijetí určitých postupů, na rozhodnutí být právě takovýmto národem. Volby se vyhrávají nebo prohrávají, některé rozdíly nelze opominout, hranice nelze odstranit. Otevřenost obrušuje a rozkládá jedinečnost. Takový je její postpolitický příslib míru.

Blair měl alespoň částečně pravdu. Nemám obavy z „vnějšího světa“, ale děším se nenormálního a sklíčujícího klidu otevřenosti, špatného nekonečna (aby-

chom užili Hegelova termínu) neomezených obzorů.

Ke konci svého krátkého pobytu v Londýně jsem navštívil výstavu prací Williama Blakea v galerii Tate Britain, kde mé obavy získaly konkrétní podobu. Blakeovy ilustrace evokují představivost vzrušenou příznakem šírajícího zla a mukami existence. Na mnoha z nich jsou postavy zobrazeny se skloněnou hlavou a v pozicích, které vyjadřují snahu chránit sebe sama. Jeho nejpoutavější ilustrace zobrazují utrpení. Dokonce i Hospodinova tvář je zkřivena bolestí, když dává Adamovi dar života. Nestvůry apokalypsy se na papíře vyjmají, zatímco postavy zobrazené při domácím odpočinku nebo v idylickém klidu jsou mdlé.

Kastastrofy, hrůzy, apokalypsa

Jsmo vyčerpaní otevřeností naší politiky a mír, který přináší, nás netěší. Naše kultura stejně jako Blake přináší obrazy bolesti a zkázy. Greta Thunbergová je věštkyní globální zkázy, která – kdyby malovala – by se nepochybně vyrovnala Blakeovi. Rebelie proti vyhnutí je hnutí,

kteří žije ze síly apokalyptické rétoriky. Vnímám, s jakou rozkoší jedna z mých příbuzných hovoří o nadcházejících klimatických katastrofách. Je to hlas člověka, jenž je zbaven nelidského, věčného klidu globalizace a kterému byla dána slova o důsledcích, což je přesně to, co otevřenost nedokáže poskytnout.

Skromněji vyjádřeno, naše politika se stále znovu navrácí k pramenům morálního pobouření. Těličko mrtvého dítěte ležící s tváří zabořenou do písku – a z debaty o migraci se stává záležitost ve stylu Blakeových obrazů. Jsem stále více přesvědčen o tom, že – znavení přísliby otevřenosti – toužíme po tom, aby na nás dolehlo zlo a obnovilo v nás živoucí touhu po cílech, které nelze rozptýlit v dialogu, po věcech, které musí být prosazeny. Oprávněně se bouříme proti postpolitickým příslibům míru, avšak obracíme se k postpolitické potřebě morálního boje proti zlu – což je silný a mocný, ale také temný bůh, jak jej pochopil a zobrazoval Blake.

Když píšu tento článek, objevují se zprávy o výsledku voleb. Boris Johnson získal rozhodující většinu. Snad tento výsledek signalizuje ubývání otevřenosti. Doufám, že ano. Musíme se vrátit k starším formám veřejného života. Nejsou „uzavřené“ v tom smyslu, jak o nich posměšně hovořil Blair. Jsou naplněné láskou a loajalitou, které se svou povahou uzavírají kolem toho, čeho si váží a co si přejí podporovat. Potřebujeme politiku lásky a loajality. Bude vylučovat. Jak jinak by se láska mohla chovat? Ale zachrání nás před politikou apokalyptického strachu a morálního pobouření, těchto temných sourozenců utopické otevřenosti.

R. R. Reno
Catholic Herald
Přeložil Pavel Štíčka

R. R. Reno
Redaktor First Things

OBNOVA MARIÁNSKÉHO SLOUPU V SRDCI PRAHY: KATOLÍCI PATŘÍ K ČESKÉMU NÁRODU

Ve čtvrtek 23. ledna 2020 učinilo zastupitelstvo hlavního města Prahy historické rozhodnutí: replika sloupu Panny Marie může být na Staroměstském náměstí v Praze umístěna.

Po letech dlouhého očekávání konečně radost. Důvodů k radosti je v tomto případě hned několik: protiprávní čin skupiny vandalů z 3. listopadu 1918 bude napraven a právní stav obnoven, krása nejstarobylejšího náměstí v Čechách bude zvýšena a památnost všech historických objektů na něm umístěných posílena. Občanská iniciativa Společnosti pro obnovu mariánského sloupu korunována úspěchem a tak posíleno stále ohrožené vědomí, že to stojí za to, být aktivním občanem a angažovat se ve veřejných záležitostech.

Každý sloup Panny Marie má hluboký náboženský význam. Katoličtí křesťané, tj. většina křesťanů na celém světě i v naší zemi, i velká část křesťanů dalších vyznání těmito památníky vyjadřují svou úctu k Matce Spasitele světa, rodičce pravého Boha a pravého člověka, Božího Syna Ježíše Krista. A také k Tě, která se za všechny přimlouvá, tak jako za svatebčany v Káně Galilejské (Jan 2,1–12). A také k Tě, která trvale připomíná hodnotu mateřství i panenství, hodnotu žen v lidstvu a ve společnosti. A tato úcta k Matce je jistě vysoce hodnocena Jejím Synem. Jaký význam hraje vztah syna k matce i mezi námi, obyčejnými lidmi! Tím spíše mezi Božím Synem a Jeho Matkou, Bohorodičkou.

Můžeme být hrdi na to, že se i v naší zemi uchoval tak vysoký počet mariánských sloupů, které krásli snad každé třetí, čtvrté město u nás. A to přes nepřízeň, které byli ti, kdo Pannu Marii ctí, po dlouhou dobu vystavováni. Tichý respekt a přichylnost k trvalým hodnotám mnoha těch, kdo mezi Mariiny ctitele nepatří, jistě napomohla tomu, že se mariánské

Mariánský sloup v Ostravě. Foto: © Zdeněk Poruba / Člověk a víra

sloupy zachovaly.

V následujících řádcích bych však rád obrátil pozornost čtenářů na ještě jeden aspekt, který mně leží na srdci obzvláště. Již v mladých letech, kdy jsem byl aktivním členem Českobratrské církve evangelické, jejím presbyterem a učitelem nedělní školy, mě bolel chladný nezáměr mnoha mých spolubratří o to, jakou ranou do duše katolických bratří je ta stará křivda na Staroměstském náměstí. U některých jednotlivců dokonce i zbytky pomstychtivé radosti nad tím, jak to tenkrát, na začátku první republiky, dostali ti katolíci natřeno. Také oni ovšem věděli, že nešlo jen o revoluční odplatu

Rakousku či reakci divokého davu na to, že se československý převrat v říjnu 1918 odbyl bez krve, jak o tom uvažovali publicisté i oficiální propaganda. Všem bylo jasné, že jde nejen o Vídeň, ale o katolickou víru, a s postupem doby právě a především o tuto víru.

Nakonec můžeme vzpomenout, že vůdce těch, kdo starý sloup bourali, byl těsně před svým činem zástupcem v té době nešťastné pražské radnice varován a přesvědčován, aby tohoto nechal, neboť sloup nemá nic společného s Bílou horou (1620), ale byl postaven až roku 1650 v souvislosti s vítězstvím Pražanů nad loupícími švédskými vojsky na konci

Staroměstské náměstí. Foto: moderni-dejiny.cz

trřicetileté války.

Byl jsem si čím dále tím více vědom toho, že jde nejen o úctu k Matce Boží, která je sice evangelíky také ctěna, ale jen tak maličko. Ale o úctu k náboženskému přesvědčení našich bratří katolíků, a ke svobodě svědomí vůbec.

Mariánský sloup se totiž po roce 1918 stal symbolem pokusů o zneuznání významu katolíků jako součásti českého národa. A když se posléze začala krásná ekumenická spolupráce od dob dvojí ne-svobody rozvíjet, také díky tomu, že ve stejných nacistických koncentračních táborech i komunistických vězeních a lágrech se ocitli všichni společně, nač ji kazit odporem k odčinění historické křivdy.

I po doplnění svého přesvědčení na katolické v roce 1972 jsem nepřestal horovat pro myšlenku obnovení sloupu, a začal tiše věřit, že se nekatolíci křesťané o tuto věc zasadí stejně horlivě a pomohou tak zasypat dávné příkopy nevrživosti. Katolíci přece dokázali překročit svůj stín a zasadit se o to, že i oni uznali dílo českého církevního reformátora, odsouzeného a upáleného kněze Jana Husa. Zorganizování velkého husovského symposia historiků v roce 1999 přímo v Římě, v srdci katolického světa, je toho důkazem. Proč by i nekatolíci nemohli přispět stejnou měrou k vzájemnému pochopení a dokázat, že ekumenismus vnímají jako vážný úkol.

Pomník Jana Husa byl svým tvůrcem

situován, aby byl obrácen směrem ke sloupu Panny Marie takovým způsobem, jakým byl Husův vztah k Panně Marii i za jeho života, tj. uctivým. A jestliže se ve vnímání veřejnosti stal Husův pomník symbolem reformačního křesťanství v českém národě, znamenala absence sloupu Panny Marie vypuzení katolické části křesťanů z národa.

A tak vyjadřuji své nadšení nad tím, že Panna Maria se vrací na své místo vedle pomníku Jana Husa a že smíření obou částí českého křesťanstva je tím symbolizováno. A z tohoto symbolu míru a pokoje, sjednocení národních a euroatlantických tradic v srdci Evropy by měla mít radost i agnostická většina obyvatel u nás. Ano, snad i ti z ateistů, kteří jsou ve své filozofii nositeli pokojných snah.

Jiří Rajmund Tretera OP
AKTUALITY 2/2020/1
Společnost pro církevní právo

Prof. Jiří Rajmund Tretera OP
právník, katolický kněz, vyučující na
Právnícké fakultě UK

TRADICE OTCŮ

Ze spisu „O jednotě církve“ (De catholicae Ecclesiae unitate), nejobsáhlejšího díla sv. Cypriána, biskupa a mučedníka (†258):
Caput II. Christi mandata servanda sunt

Odtud nám byl dán příklad, kterak se vzdáliti cesty starého člověka a jíti ve šlépějích žijícího Krista. (Jde o to), abychom znovu nepozorní neuvázli v osidlech smrti, ale prozřetelní v nebezpečí dosáhli získané nesmrtnosti.

Kterým způsobem je však možno dosíci nesmrtnosti? Ne-li tím, jímž je smrt potlačena a přemožena, totiž zachováním přikázání Kristových? On sám napomíná a praví: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání.“ (Mt 19, 17) A dále: „Jestliže učiníte, co vám přikazuji, nebudu vás již nazývati služebníky, nýbrž přáteli.“

O těch pak říká, že jsou stateční a stálí, jako pevný balvan, přirostlý ke skále, proti všem bouřím a zápasům věků neochvějní, nezlomnou silou upevnění.

Praví: „Kdo slyší slova má a činí je, připodobním jej muži moudrému, který vystavěl dům na skále. Přišla bouře, rozlily se řeky, vály větry a obořily se na ten dům a nespadl, neboť byl postaven na skále.“ (Mt 7, 24-25)

Držme se tedy jeho slov a cokoliv on učil a činil, tomu se i my učme a to číňme. Ostatně, kdo může říci, že věří v Krista, když nečiní to, co Kristus činiti přikázal? Či snad lze dojíti odplaty za víru tomu, kdo nechce plniti přikazy víry? A kdo jest duchem bludu zachycen, nezbytné jest, aby se kymácel a zmítal, jako prach zvednutý vichrem. (Konečně) s takovým jednáním nedojde spásy ten, kdo se nepřidruže spásné cesty pravdy.

TRPĚLIVĚ UKAZOVAT SMĚR

Dokument *Milovaná Amazonie* (*Querida Amazonia*) nepřinesl, ale prozatím pár hodin po uveřejnění, žádné radikální změny. Očekávání byla velká zejména v oblasti diskuse nad celibátem a také svěcení žen. Slovo celibát v dokumentu nenajdeme ani jednou, o té ženské otázce se pak dí, že by to byla cesta „klerikalizace“. Možná ještě nějaká překvapení přijdou v rámci navazujících reakcí, ale papež František v rámci exhortace potvrzuje svá slova, kdy např. celibát v debatách o Amazonské synodě bránil moudrými slovy: „Jsem přesvědčen, že celibát je dar a milost, a ve stopách Pavla VI., Jana Pavla II. a Benedikta XVI. se z celé síly cítím zavázán ke smýšlení o celibátu jako o zásadní milosti, která charakterizuje latinskou církev jako katolickou,“ říká papež František v knižním rozhovoru, který vyšel nyní v únoru. Radio Vatikán potvrzuje, že „v ukázkách z rozhovoru, který s papežem vedl mladý italský kněz a znalec spirituality Jana Pavla II., František ujišťuje, že se v pojetí kněžství zcela shoduje s tímto svatým papežem. Týká se to rovněž celibátu, který – jak zdůrazňuje – je milostí a nikoli omezením. Připomeňme, že František v této věci opakovaně ujišťoval, že se necítí oprávněný ke zrušení celibátu.“

„Posláním není pouhá kritika, ale trpělivě ukazování směru, kdy svoboda dává důstojnost lidskému životu, avšak nikoli bez odpovědnosti a solidarity. Je to cesta bez povyšování, která nedovoluje pohrdat druhým, ale být s druhými a pro druhé. Je to cesta přátelství s Bohem a lidmi, jak vyjadřuje půdorys kříže katedrál a věže, které směřují vzhůru, k Tomu, který Je, k Bohu, kterého Ježíš Kristus nazval naším Otcem. Hroby světů, biskupů, arcibiskupů, knížat a králů

Dominik kardinál Duka. Foto: © Lucie Hornikova / Člověk a Víra

připomínají toto úsilí, mnohdy i selhání. Bez odvahy a trpělivosti nelze v této službě obstát. Upřímnost a pravdivost musí zápasit s opatrností a ustrašeností, aby nedošlo ke zradě poslání. Nežijeme ani v ateistickém státě, ani uprostřed nepřátelské společnosti, což neznamená, že nenarážíme na překážky a často se můžeme setkat s předsudky, odmítáním, někdy i nenávisť. To však neznamená, abychom rezignovali, ale naopak, abychom naplňovali Ježíšův program blahoslavenství.“ Tento úryvek přináší slova Dominika kardinála Duky, která publikoval v den desátého výročí svého jmenování pražským arcibiskupem a primasem českým. Ohlížet se zpět je důležité. A my se máme modlit a obětovat za naše pastýře, kterým bylo hodně dáno a hodně se od nich také bude žádat.

Ještě pořád se mluví o brexitu, ale mnoho věcí jsme si jako konsekvence

nedovedli představit ani ve snu. „Nesplnitelnou podmínku dalo britské ministerstvo vnitra Italovi, který kvůli brexitu požádal o takzvaný status usedlíka. Stoletého Giovanniho Palmiera totiž úředníci vyzvali, aby jeho totožnost potvrdili rodiče,“ uvádí server *iDnes.cz*. Tak, je to první odstoupivší členský stát, z chyb se poučíme.

No a čím jsme poslední dobou taky hodně žili, bylo pivo. „Máme jednu sazbu DPH na pivo! A jsou to tyto dvě: 10, 15 a 21 procent,“ hlásá z jednoho obrázku ministryně financí se vztyčeným ukazováčkem. Ale copak je zmatek v dani za pivo proti snaze frakce Zelených v europarlamentu o zavedení klimatické daně z masa. Tam se nám to panečku zamotá.

–zd–